

Stokowski, Franciszek

"Rocznik Otwocki", t. IX, Otwock 2007 : [recenzja]

Rocznik Mazowiecki 20, 268-269

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„Rocznik Otwocki” t. IX, Otwock 2007, 182 s.

Pismo „Rocznik Otwocki” wydawany jest od 1996 r., kiedy to ukazał się jego pierwszy tom. Inspiratorem i „duszą” pisma jest Marian Kalinowski, który współuczestniczył przy tworzeniu wszystkich dotychczasowych tomów. Obecna publikacja jest wznowieniem edycji po czteroletniej przerwie spowodowanej trudnościami finansowymi i formalno-prawnymi związanymi z ustawą o stowarzyszeniach. Dotychczasowym wydawcą było Otwockie Towarzystwo Naukowo-Kulturalne, obecnie dzieło zostało wznowione przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Otwocku, której dyrektorem jest Ryszard Budzynowski.

W skład obecnego Kolegium Redakcyjnego wchodzi: Ryszard Budzynowski, Zofia Gągała, Marian Kalinowski, Leszek Korczek, Maciej Mużacz, Grzegorz Pyszczek, Alicja Sutarzewicz i Stanisław Zajac.

Recenzowany tom składa się z pięciu części, z których pierwsza poświęcona jest historii miasta i powiatu. Dwie kolejne części dotyczą historii otwockiego lecznictwa oraz kultury i oświaty. Tom uzupełniają biogramy znanych mieszkańców miasta oraz kalendarium imprez.

Część pierwsza obejmuje cztery opracowania dotyczące historii Otwocka i powiatu. W pierwszym Maciej Mużacz omawia trudne początki parafii w Otwocku. Swoją analizę opiera na przeglądzie prasy warszawskiej z lat 1892–1911, a zasadniczym źródłem materiałowym była kwerenda przeprowadzona przez „Kurier Warszawski”, który był gazetą codzienną. Dodatkowo autor wykorzystał również „Przegląd Katolicki”. Pierwsze wzmianki na ten temat pochodzą z 1892 roku. Wśród głównych inicjatorów budowy kościoła wymieniani są inżynierowie Edmund Diehl i Stanisław Sierkowski oraz lekarz Marian Geisler. Uroczyste erygowanie parafii nastąpiło w sierpniu 1911 roku. Warto zaznaczyć, że Otwock nie miał jeszcze wtedy praw miejskich.

Autorem drugiego opracowania jest Krzysztof Oktabiński, który zajął się dziejami parafii w miejscowości Wiązowna koło Otwocka. Miejscowość ta jest znacznie starsza od Otwocka, a tym samym historia tamtejszego kościoła znacznie dłuższa. Pierwszą drewnianą świątynię pobudowano tu jeszcze w 1580 r., a duży murowany kościół oddano do użytku w 1797 roku. Autor szczegółowo charakteryzuje rozwój parafii w XIX i XX w., kończąc swą analizę bieżącymi informacjami z lat 2002–2006.

Najbardziej obszernym opracowaniem jest opis otwockich willi, pióra Danuty Piotrowskiej. Na 92 stronach autorka najpierw zapoznaje nas z ogólnymi warunkami powstawania pierwszych willi na przełomie XIX i XX wieku. Następnie w alfabetycznej kolejności (zaczynając od „Alby”, a kończąc na „Zalesionej”) wymienia i scharakteryzowano 50 otwockich willi. Lista jest więc bardzo obszerna i chyba bliska pełnego kompletu. Autorka podaje lokalizację poszczególnych willi i historię powstania, szczególną uwagę poświęcając pierwszym właścicielom. Zgodnie zapewne ze swoimi głównymi zainteresowaniami Danuta Piotrowska dużą wagę przywiązuje do etymologii nazw poszczególnych willi¹. Ostatnie opra-

¹ Z dużym wzruszeniem przeczytałem historię willi „Danuta”, w której przeżyłem niemal ćwierć wieku w swoim dzieciństwie i latach młodzieńczych.

cowanie w tej części to *Otwockie pomniki i obeliski*, autorstwa Alicji Sutarzewicz. Wymienia ona w chronologicznej kolejności i krótko charakteryzuje 14 „miejsc pamięci”. Pierwszy to obelisk z 1907 r. na mogile powstańców styczniowych z 1863 r. w Mładzu. Listę zamyka rzeźba z 2006 r., autorstwa niemieckiego artysty z Lennestadt (miasto zaprzyjaźnione z Otwockiem). Wśród wymienionych znajdujemy m.in. informacje o obelisku Tadeusza Kościuszki oraz o pomniku i obelisku Józefa Piłsudskiego, chociaż dwa z nich już nie istnieją. Opis wzbogacony jest pięknymi zdjęciami.

W części drugiej „Rocznika” znajdujemy dość obszernie opracowany przez Mariana Kalinowskiego opis Otwocka jako ośrodka leczenia chorób płucnych. Autor objął analizą okres powojennego 45-lecia, charakteryzując kolejne etapy funkcjonowania otwockiego lecznictwa w czasach PRL-u. Początek opracowania dotyczy połowy lat czterdziestych ubiegłego stulecia, a więc okresu zakończenia wojny i kształtowania się pierwszych władz miasta. Opracowanie zamyka okres transformacji ustrojowej na początku lat dziewięćdziesiątych. Tekst opracowania w fragmentach zbieżny jest z publikacją autora na ten temat w XIX tomie „Rocznika Mazowieckiego”.

Część trzecia „Rocznika Otwockiego” rozpoczyna się od omówienia funkcjonowania Miejskiej Biblioteki Publicznej w Otwocku, która niedawno obchodziła 60-lecie swojej działalności, otwarto ją bowiem 15 marca 1946 roku. Trudne lata początkowe i późniejszy rozwój biblioteki omawia jej obecny dyrektor, Ryszard Budzynowski. Za „złote lata” w historii biblioteki uważa on okres 1969–1990. Późniejsze lata transformacji ustrojowej doprowadziły do zahamowania rozwoju Biblioteki z powodu trudności finansowych. W obecnym okresie dyrektor placówki podejmuje różne starania, aby Biblioteka nie pozostawała w tyle dokonującego się także w tej dziedzinie postępu, a więc doprowadzenie do elektronicznej informatyzacji Biblioteki i otwarcia czytelnicy internetowej.

Bardzo interesujące – szczególnie dla miłośników historii literatury – jest druga pozycja w tej części „Rocznika”, mianowicie Grzegorz Pyszczyk wskazuje na związki noblisty Isaaca Singera z Otwockiem i miejscowościami z tzw. linii otwockiej (Wawer–Falenica–Józefów itd.), które mają odbicie w jego twórczości. Powiązania te popiera autor odpowiednimi cytatami z utworów pisarza (bardzo zachęcam do przeczytania).

Część trzecią „Rocznika” zamykają krótkie bieżące informacje. Zofia Gągała pisze o dużo lepszych warunkach pracy Zespołu Szkół Ekonomiczno-Gastronomicznych (nowy budynek na miejsce starych baraków), a Leszek Korczak o pałacu w Otwocku Wielkim i odbywających się tam interesujących imprezach, m.in. muzycznych.

Ostatnia część „Rocznika” zawiera biogramy dwóch znanych osób, życiorysem swym związanych ściśle z Otwockiem i powiatem. Stanisław Zajac opisuje działalność niedawno zmarłego Antoniego Obarskiego, który przez wiele lat kierował inspektoratem oświaty. Natomiast Marian Kalinowski przedstawia biogram „niezwykłego lekarza i społecznika”, jakim niewątpliwie był zmarły w ubiegłym roku Marian Gągała.